

دستورالعمل نحوه انجام معاینات پزشکی در کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت

WI-16-02-OM

شماره سند:

● دستورالعمل حاضر توسط شورای تخصصی طب صنعتی و متخصصین طب کار در واحد سلامت کار و HSE در خصوص نحوه انجام معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت تدوین شده و کلیه حقوق آن محفوظ و متعلق به سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت می‌باشد. این دستورالعمل هر چهار سال یک بار بازنگری خواهد شد.

تاریخ تهیه: ۱۳۸۵

شماره بازنگری: دو

تاریخ آخرین بازنگری: ۱۳۹۶

زمان بازنگری مجدد: ۱۴۰۰

مشخصات مسئول مربوطه	تهیه کنندگان	تاییدکننده سیستم استاندارد	تأیید کننده واحد مربوطه	تصویب کننده
نام و نام خانوادگی	دکتر کیوان کرمی فر دکتر مرتضی داودی دکتر افشین بلوری دکتر هرمز حسن‌زاده	دکتر پیمان فریدنیا	دکتر کیوان کرمی فر	دکتر پیمان فریدنیا
امضاء				

مقدمه:

کارکنان بهداشت و درمان همانند سایر مشاغل با عوامل زیان آور متعددی در محیط کار مواجهه دارند که می‌توانند عامل ایجاد بیماری‌های شغلی در این کارکنان باشد. عوامل ارگونومیک، عوامل شیمیایی، عوامل بیولوژیک و عوامل روحی روانی از مهم‌ترین عوامل ایجاد کننده بیماری‌های شغلی در این گروه از کارکنان هستند. انجام معاینات دوره‌ای به صورت اختصاصی و براساس نوع مواجهات (job-specific) می‌تواند باعث تشخیص زودهنگام این بیماری‌ها در این کارکنان شده و منجر به اقدامات پیشگیرانه موثر در آنها شود.

به همین دلیل و بر اساس اصل انجام معاینات دوره‌ای به صورت job-specific، شورای تخصصی طب صنعتی و متخصصین طب کار به منظور حفظ یکپارچگی در نظام معاینات کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت، این دستورالعمل را به عنوان راهنمایی در خصوص نحوه انجام معاینات دوره‌ای در کارکنان صنعت نفت تهیه نموده است. در این دستورالعمل، حداقل الزامات مورد نیاز در انجام معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان بیان شده و مراکز طب صنعتی را در انجام معاینات دوره‌ای این گروه از کارکنان کمک خواهد نمود.

هدف: ارائه چارچوبی مناسب و یکپارچه در انجام معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت
دامنه: کلیه مراکز طب صنعتی مناطق بیست گانه بهداشت و درمان صنعت نفت

منابع:

1. *Guidelines for Employee Health Services in Health Care Facilities*, American College of Occupational & Environmental Medicine, Evidence-Based Statements, 1998
2. Steven Black, *Health Care Facility Hazards* in: *Clinical Environmental Health & Toxic Exposure*, Sullivan, 2001
3. William B. Patterson, *Occupational Hazards to Hospital Personnel*, *Annals of Internal Medicine*, 1985
4. NIOSH *Guidelines for Evaluation of Hospital Occupational Health & Safety Programs* in: *Guidelines for Protecting the Safety & Health of Health Care Workers*, 1998

قواعد کلی:

۱. این دستورالعمل صرفاً برای انجام معاینات دوره‌ای کارکنان شاغل در واحدهای بهداشتی و درمانی صنعت نفت بوده و کارکنان واحدهای حراست، نگهداری و تعمیرات، انبار، آشپزخانه و کارمندان دفتری را شامل نمی‌شود.
۲. این دستورالعمل به عنوان یک راهنمای کلی بوده و بر اساس مهم‌ترین و رایج‌ترین مواجهات شغلی که در اغلب بیمارستانها و مراکز بهداشتی و درمانی رایج هستند، تدوین شده است.
۳. کلیه مراکز طب صنعتی موظف هستند تا نسبت به ارزیابی و آنالیز خطر مواجهات زیان آور شغلی در کلیه واحدها و بخش‌های بهداشتی و درمانی و بیمارستان‌های وابسته به سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت اقدام نموده و بر اساس اطلاعات بدست آمده، معاینات اختصاصی شغل (معاینه بر اساس مواجهه) را در مرکز خود طراحی، مستندسازی و سپس انجام دهند.
۴. ضروری است کلیه مراکز طب صنعتی یک فرآیند و برنامه مدون جهت انجام معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان و با رعایت اصول و الزامات مندرج در این دستورالعمل تدوین نمایند.
۵. در معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان همانند سایر معاینات شغلی باید اصل job-specific بودن معاینات رعایت شود. به عبارت دیگر معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان باید بر اساس مواجهات شغلی آنها انجام گردد.
۶. ضروری است معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت بر اساس جدول راهنمای معاینات اختصاصی این کارکنان که در انتهای این دستورالعمل آمده است، انجام شود.
۷. آزمایشات و تست‌های غربالگری عمومی (مانند FBS و Lipid) بر اساس دستورالعمل انجام آزمایشات سلامت عمومی انجام می‌شود.
۸. معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان به صورت سالیانه انجام می‌شود. معاینات پرتوکاران یا کارکنانی که به هر نحو با اشعه یونیزان مواجهه دارند (مانند کارکنان اورژانس و بخش‌های بستری در بیمارستان‌هایی که بطور مکرر در این واحدها رادیوگرافی پرتابل انجام می‌شود یا کارکنان واحد آنژیوگرافی)، بر اساس دستورالعمل معاینات پزشکی پرتوکاران هر ۶ ماه یکبار انجام شده و رعایت مفاد دستورالعمل فوق‌الذکر در انجام معاینات این گروه الزامی است.
۹. به غیر از آزمایش Anti-HBs-Ab، ضروری است انجام سایر آزمایشات سرولوژیک هپاتیت B، هپاتیت C و HIV در معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان با اطلاع و رضایت فرد انجام گردد و با آموزش‌های مناسب می‌بایست کارکنانی که کارهای پرخطر از نظر انتقال ویروس به بیمار را انجام می‌دهند (مانند دندانپزشکان، جراحان و...) تشویق کرد تا نسبت به انجام آزمایشات اقدام نموده و از وضعیت آلودگی ویروسی خود آگاه شده و در صورت لزوم، پیگیری‌های درمانی خود را انجام و به پزشک معتمد اطلاع دهند. بدیهی است این آزمایشات در صورت شک پزشک (مثلاً وجود زردی یا تست‌های کبدی غیرطبیعی یا هپاتومگالی) نیز انجام می‌شود. انجام آزمایشات سرولوژیک هپاتیت و ایدز شامل (HBsAg, Anti-HBc-Ab, Anti-HCV, HIV(ELISA) در معاینات بدو استخدام کارکنان بهداشت و درمان به‌ویژه کارکنانی که با خون و محصولات خونی سروکار داشته و یا Exposure-Prone Procedure انجام می‌دهند (پزشک، دندانپزشک، کمک دندانپزشک، پرستار، بهیار، کارکنان بیهوشی و اتاق عمل، ماما، کارکنان امداد و نجات) الزامی است. نتیجه مثبت در هر کدام از آزمایشات فوق در بدو استخدام الزاماً به معنای منع مطلق استخدام در مشاغل درمانی و

- بیمارستانی نبوده و نیاز به انجام تست‌های تکمیلی مانند HBeAg و یا تیتراژ HBV-DNA یا HCV-RNA دارد. در صورت مثبت شدن نتیجه هرکدام از تست‌های فوق، ضمن رعایت محرمانه بودن نتایج، پرونده فرد باید جهت اقدامات تشخیصی تکمیلی به متخصص مشاور (عفونی) و جهت تصمیم‌گیری به شورای عالی پزشکی استخدام ارجاع گردد.
۱۰. در صورتیکه سابقه مستند از پاسخ‌دهی شخص به واکسن هپاتیت ۲-۱ ماه پس از آخرین دوز واکسن موجود باشد دیگر نیاز به سنجش دوره‌ای تیتراژ Anti-HBs-Ab نمی‌باشد ولی اگر وضعیت پاسخ‌دهی ایمنی شخص بعد از آخرین دوز واکسن نامشخص باشد (۲-۱ ماه بعد از آخرین دوز واکسن Anti-HBs-Ab اندازه‌گیری نشده باشد) باید تیتراژ Anti-HBs-Ab سنجش و چنانچه کمتر از ۱۰ واحد باشد بهتر است یکبار دیگر واکسیناسیون کامل انجام شده و ۲-۱ ماه بعد از تلقیح آخرین دوز، تیتراژ Anti-HBs-Ab جهت بررسی وضعیت پاسخ‌دهی شاغل اندازه‌گیری گردد. اجرای این بند بخصوص در مورد کارکنانی که برخورد مکرر با بیماران دارند ضروری است.
۱۱. در افرادی که قبلاً تیتراژ Anti-HBs-Ab بالاتر از ۱۰ واحد داشته‌اند (Responder بوده‌اند) حتی اگر در آزمایشات ۱۰ ساله، تیتراژ آنتی‌بادی به کمتر از ۱۰ برسد، بر اساس مجموعه شواهد همچنان حفاظت کافی دارند و حتی تا ۲۰ سال بعد از واکسیناسیون، نیاز به تلقیح دوز بوستر نمی‌باشد ولی در هر حال در این گروه از افراد و تلقیح بوستر باعث افزایش مجدد تیتراژ Anti-HBs-Ab خواهد شد.

نحوه انجام معاینات دوره‌ای اختصاصی:

معاینات دوره‌ای کارکنان بهداشت و درمان صنعت نفت بر اساس جدول زیر انجام می‌شود:

شرح حال	معاینه فیزیکی	آزمایشات و اقدامات پاراکلینیک
پرسش از کمردرد و سابقه آن (به‌ویژه درکارکنان بخش/اورژانس/اتاق عمل / رادیولوژی / فیزیوتراپی/ کارکنان خدماتی)	معاینه پوست، ریه، کبد و معاینه از نظر زردی (درکارکنان تمام واحدها)	CBC - diff (در تمام کارکنان) لام خون محیطی (درپرتوکاران، کارکنان اتاق عمل و CSR)
پرسش از علائم درماتیت تماسی، کهیر، آنژیوادم و آنافیلاکسی به‌ویژه در محیط کار (درکارکنان تمام واحدها)	معاینه نورولوژیک شامل حس و حرکت، تست رومبرگ، رفلکسهای وتری به ویژه آشیل (درکارکنان اتاق عمل و CSR)	Liver function tests (درتمام کارکنان)
پرسش از علائم ویزینگ، تنگی نفس یا سرفه بخصوص درحین کار (در کارکنان تمام واحدها)	معاینه چشم توسط چشم پزشک (پرتوکاران - کارکنان مواجه با لیزر)	Skin tuberculin test (درکارکنانی که بطور مکرر با بیماران برخورد دارند)
پرسش از علائم پارستزی، کرختی و سوزن سوزن شدن انتهاها (بیشتر در کارکنان اتاق عمل و CSR)	معاینه لنف نودها و طحال (درپرتوکاران، کارکنان اتاق عمل و CSR)	تیترا Anti-HBs-Ab (در صورت تیترا قابل قبول هر ۱۰ سال یکبار)
سابقه بیماری کبدی و زردی (درکارکنان تمام واحدها)		
پرسش از سابقه سقط مکرر خودبخودی، آنومالی‌های مادرزادی، ناباروری و یا کم باروری (درکارکنان زن اتاق عمل و CSR و درکارکنان مرد فیزیوتراپی)		
پرسش از سابقه بیماری کرونر، دیابت وابسته به انسولین، سابقه تشنج یا صرع، اختلالات شدید قاعدگی، بیماریهای روانپزشکی مثل افسردگی، اختلالات مزمن خواب، بیماری فعال گوارشی، کبدی و پانکراس (درکارکنان نوبت کار و شب کار)		
واکسیناسیون	آنفلوآنزا (درکارکنانی که برخورد مکرر با بیماران دارند)، MMR در کارکنان زن هپاتیت B، دوگانه بزرگسالان (دیفتتری و کزاز)	